

K Ö Z M Ű V E L Ő D É S.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj:</p> <p>Egész évre ... 4 frt.</p> <p>Felévre ... 2 „</p> <p>Negyedévre ... 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.</p>	<p>Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Köznevelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvára a várhoz küldendők.</p>
--	--	--

Bölesészet az Oltáriszentség előtt.

(Urnapi gondolatok.)

(Folytatás és vége.)

De bármily oldalról tekintjük a dolgot, mindenütt a lehetőség és e nagy szentség megvédhetőségével találkozunk. Isten alkotásaiban nemesak a hozzá méltó ezélt jelölte ki, mely felé a szeretet végtelenségétől segítettve biztossággal haladhat, hanem intézkedései szentségében a közlési jószág által vezetettve a kiesinyről a nagyra fokozatosan haladó emberi észnek azt is örökségül adá, hogy a Mérhetetlen műveit remek voltakban megtekintvén, itéletet mondhasson felettük, valjon lehetségesek-e és észszerűek-e. — Az örökkévaló külső működéseinek eredményei nincsenek elfeledve, homályba burkolva oly értelemben, mintha minden ismeret róluk lehetetlen volna; hanem igenis el van előlünk rejtve a mélyreható, kimerítő lényegismeret, mint pl. e szentségben való jelenlétének mikéntje is. Még a természetlegközőnségesebb tárgyakkal szemben is oly viszonyban állunk, hogy kiismerni minden lehetségest, kimeríteni lényegméltségét, nem vagyunk képesek; annál inkább megtörik erőnk, szembetűnőbben bebizonyul képtelenségünk, ha a kíséreltet a természetfeletti rendhez tartozó dolgokon teszszük meg.

Van egy köre a szüntelenül emelkedhető ismereteknek, hová sem a phisica keesegtető tapasztalati buvárlataival, sem a chemia analysis és synthesisből lehuzott következtetései útján nem jutott, s bátran kimondhatjuk, hogy nem is fog jutni; s ez a kérdés a bátor ész értelmi birodalmának kibeszélhetlen nagy fáradsággal megszerzett örökké drága kimese: a többhelyűség (replicatio) kérdése.

Ha e kérdés alapgondolatával megismerkedünk, könnyű és örömes lesz kimondanunk, hogy az Oltáriszentség, a legnagyobb Szeretet végtelen tengerének

e legtisztább gyöngye, a bölesészet álláspontjára ellentétben nincsen; hanem inkább e kérdés értelmi mélységének belátásával megjutalmazott elmék mindnyájan egy zászló alá sorakozva felveszik a harezot, és annak védelmére sietnek, ki magát a türelem és irgalom szent családjában legyőzeti, — Jézus Krisztusnak; annak védelmére, ki egykor a szellemi és anyagi világgal perbe bocsátkozván, nyertes lesz; s ezen két nagy világ méltó győzelmen szerzett örömeiben hozzá való viszonyában kiesinyke értelmi zsoldosait végtelen tartamu boldogságban részesíti. —

Fejtegetésünk tárgya majdnem azon egyetlen magaslatra emeli fel gondolati léghajónkat, melyen megnyugvás után örömmel telve hordozhatja szét kíváncsi szemeit; s itt a többhelyűség (replicatio) lehetőségét belátva és elfogadva, kimondja, hogy ez nemcsak a szellemi, egyszerű lényekre, hanem a rész-többséggel rendelkező testekre nézve is állítható s akképen védhető, hogy az ész ellenkező álláspontra helyezkedni nem tud.

1) Kérdés: miben áll a többhelyűség; 2) mennyire függ össze tárgyunkkal.

A hely a véges valóság által betöltött térnek része; a tér — mint e meghatározásból kitetszik — felsőbb szerepet visz, s ennek része gyanánt jelenik meg a hely. Ha térnek része a hely, ebből következik, hogy egyik hely a másiktól különbözik; egybeolvasztani a helyrészeket, sem a többi részeketől elválasztani nem lehet; nem a hely körvonalozza a lényt, hanem a lény tartja fenn maga számára azon jogot, hogy a helyet magáéva tegye; nagysága önmagától független; részeiben nem növekedhetik, hanem a véges tárgy, véges valóság minősége szerint igazodik a hely. A hely fogalmát eképpen megismerve megtehetjük most a kérdésre: miben áll a többhelyűség. A többhelyűség alatt a lénynek azon sajátosságát értjük, mely szerént egy időben egy és ugyanazon valóság több helyen képes létezni.

Az anyag is képes több helyen létezni egyszerre, mert sehoh a lényeg-törvényben nem olvassuk és még senki lényegszabályllyá nem alkototta azt, hogy az anyag egy helyen

létezzék; ámbár ezen képesség nem természetes módon, s nem is önmagától valósul, hanem természetfeletti módon isteni beavatkozás és kivétel által. Márpedig Krisztus testét és véréát az anyag alkotja, tehát miért ne létezhetnék a kenyér és bor Krisztus testévé és vérévé változott állaga egy időben egészen és oszthatatlanul több helyen, ha erre az anyag általában képes természetfeletti módon.

Ne alkossunk magunknak a helyről téves fogalmat, mert mihelyt ezt tettük, azonnal kisiklik lábunk alól az alap, s mindjárt észszerűtlenségekre vetemedünk. A hely magában véve nem lény, csak a véges lényekre nézve van hely, míg ezek léteznek. Istenre nézve pedig ez nem áll, mert a végtelen lény más által nem határoltatik, független.

Továbbá Istenen kívül minden lényben képesség van. Ezen képességi állapotban levő közönyösség pedig a tökéletesíthetőségnek képezi alapesírját, ezt a józan ész kívánja.

A tökéletesíthetőség pedig egy véges lényre sok irányban haladhat, és így senki sem állíthatja, hogy anyagban helyfoglalási szempontból niies képesség és minden már a ténylegességbe ment át. Ha ez áll, akkor annak is állania kell, hogy a test egyszerre több helyen is lehet, jóllehet nem természeti módon. Következőleg Krisztus testének és vérének állaga egyszerre több helyen egész teljében lehet. Kérdésünkre ezekből feleletet adva mondhatjuk: bárhol legyen a s. otya -- Krisztus teste, — bármily nagy számban, sokaságban, nagyságban, kicsinyben, részeire felosztva a gondolati lehetőségig, minden alakjában, parányában, észszel alig megközelíthető kis részekben; ha az egyik parány a föld átmérőjének egyik és a másik parány a másik pontján van is; vagy lépünk ki a tárgyilagosság köréből, s menjünk képelmünk szárnyain, helyezzük bármily távol kis elemeit: különítsünk el az így képelmileg elhelyezett otya-részeket külön világokhoz tartozó légköri ürrel: még ezen esetekben is mindig lehetségesnek mondja a józan bölcsészet Krisztus teste és vére állagának teljes és együttes jelenlétét az Oltáriszentségben.

Az sem okoz nehézséget, hogy a szentség anyaga: a kenyér és bor színeiben megmaradva, mint esetékek jelennek meg érzékeink előtt: mert Krisztus teste sem volt ment az esetékektől valamint a megdicsőült testek sem lesznek esetéktmentesek a feltámadás után. U. i. anyag sohasem lehet eseték nélkül, mert az anyag változik, a változás pedig az eseték fogalmával rokon; márpedig Krisztus teste is ép ugy, mint minden test változásnak volt alávetve, pl. növekedett. Az Oltáriszentség esetékeiben ugyan ezeket nem szemléljük, de nem volna lehetetlenség, hogy az esetékek is mások legyenek, azaz ezek is átváltozzanak. De hogy megmaradnak, ennek oka ez: Krisztus az anyagból és szellemből álló emberek előtt érzékelhető akar maradni; de ha esetékeit a testévé és vérévé átlényegült kenyérnek és bornak meg nem tartja, szándéka nem teljesülne. Az esetékek megtartása a legalkalmasabb mód az érzékelhetőség elérésére. Könnyű kimagyarázni az esetékek fentartását ott, hol a fentartó végtelen.

Az is érthető ezekből, hogy miért énekel az egyház a szeretet és imádat legszebb hangján: „kenyér-szín“ és „bor-szín.“ Észszerű oka ebben áll: ha a kenyér és bor állaga megszűnik és Krisztus testének és vérének állaga lépik helyébe, akkor nem az előbbi, hanem a helyébe lépő állaggal találkozik értelmi felfogásunk. A nehézség, kerekdedség, szín stb. esetékek; az állag maga Krisztus teste és vére. Egyházunk mindkettőt felöleli énekében: a színt azért, mert az alatt

van; az állagot azért, mert ez maga az áldozat. Ez tehát jelentősége a hódolni kész kebelből feltörő áhitat ezen szép sohájának: „A kenyér s bor színe alatt, ez a titkos nagy áldozat.“

Azon ellenvetésre, hogy Krisztus istenségének állaga mindenütt van, az eseték pedig természetstertileg az állagtól el nem választható; hogy van mégis, hogy a kenyér és bor színei, mint esetékek ninesenek mindenütt pl. a mennyországban, mely Krisztus állandó lakó helye — így felelünk: Krisztus isteni állaga, mint végtelen és mindenütt jelenlevő lény, ott veheti fel testének és vérének esetékeit, hol épen ő akarja: s nines mit esodálkoznunk, ha ezeket a föld leg-szentebb helyén, imadására emelt oltárainkon akarja felvenni. Végtelenségétől nem lehet megtagadni és korlátok közé szorítani azt, hogy bár hol vegyen fel esetékeket: következőleg ha öröktől szeretett tábora — a menny lakói ezt igénylenék — ott is megtehetné. De miért történjék a Mindenhatóság részéről olyan, minék szüksége nem forog fenn!

Egy másik ellenvetés így hangzik: Ha Krisztus isteni állaga mindenütt van, akkor jelen van az anyagban is — következőleg a kenyér és borban is. Fölösleges tehát e szavak elmondása „hoc est corpus meum etc.“

Felelet: igaz Krisztus isteni állaga mindenütt van, még a sötéttséggel telt szívben is. Jelen van az elfáult szívben hatalmával, ismeretével és isteni állagával, de nines szeretetével. Jelen van minden dologban, de nem kitünő, nem szentségi (eminenter, sacramentaliter) értelemben; míg a consecraló szavak után a kenyér és bor színében sacramentaliter van. —

Jó lesz tehát az egyház és a józan, bölcsészet tételeivel s tételeit tartalmazó ontologiai fogalmakkal megismerkedni és csak a bünös tudatlanság súlyos átkán alapuló guanyval nem illetni azt, ki testével és vérével táplálja a lelkek millióit egy nehéz és fáradságos utra a szüntelen hon felé. Fogjuk fel az Urnap tárgyát, amint ez értelmünknek adatott a fényben uszó, szépségben kimagasló, s szeretni tuláradóan tudó Scraphok előtt is örökké esodálendő titokról; ne illeskik a bántalmaknak és csak a gonoszság fertelmeiben elmerült embertől kitelő éles guanyak magas foku éktelenségével azt, ki ma nemesak mennyei sergének lefátyolozott trónja előtt dics hymnusokat zengő, szeretetét megszámlíthatlan idők óta élvező égi karai kíséretében tartja szellemi körmenetét, hanem itt közöttünk is, résztint a halátlan és őt nevető embertömeg, résztint őt megértő és szeretetökkel körülövező hü fiai körében is. S ily feltétel mellett nem lesz nehéz majd ama napon, mely a századok vagy évmilliárdok végére van függesztve, — a nagy számadást — melyet még majdnem minden emberi lélek remegés között tett — benyujtani ezen nagy szentség hatalmas Istenének. K. J.

A cellulose.

Gyermekkorunkban, — jól emlékszem — gyakran fordultak meg Csikorszáágában is az ugynevezett mesztekánok vagyis rongyszedő cigányok és oláhok. Ilyenkor a székely asszony összehányva-vetve lomtárát s kiszédegetve onnan limlomjait, ezeket esérébe adta a mesztekánnak majd egy pipáért, melylyel férjének kedveskedett; majd pedig egy pár gyertyáért, hogy fényöknél kis nebulója leirhassa diktandóját, melyet a kánturam feladványozott; hol pedig egy kis galandot kapott, mivel lánykájának hajfűzérét feldiszíté. Ráadásul olykor egy pakk gyufa is kijárt.

Akkori ficzkó eszemmel alig gondolhattam meg, hogy emez ambulans specerei-kereskedők tulajdonképpen a tudomány fullájterei, első fecskéi. Pedig tulajdonképpen úgy volt; mert az öreg mesztékán az összeszedett limlomokat — mint mondotta — elvitte a papiros-malomba s később mi azon ingujját, melylyel édes apánk nehéz gondjainak verejtékét letörle barázdas homlokáról: az örménytől pár tojásan egy árkus papiros alakjában megvásárolók s jól kihegyezett libatollainkkal a tudományok legelső elemeit rája pingálók.

A kultura két véglete akkor hát valának: rongy és papír, mesztékán és literatus. S talán ez az oka, hogy a tudomány embereinek is kalamárisaik mellett épen anynyit kell izzadniok mint azon szegényeknek, kiknek könyvekkel áztatott limlomjaikból kerültek elé a könyvek foliánsai.

Azonban úgy látszik, hogy a világ manapság már nem eléggé rongyos; nincs szegény ember és nincs limlomjaiból papiros! Vagy ellenkezőleg — nincs mit a szegény magára huzzon sa azért megbuknik a tudomány, mert nincs rongy, nincs papiros-anyag.

Ezt nem fejtegetem.

Hanem áttérek azon themának fejtegetésére, melyszerint újabban a papiros anyagát se nem a papirusz-növényben, sem pedig a szegények kunyhóiban nem keresik, hanem magas hegyeken a vadregényes erdők fáiban. Talán innen van az a sok vad regény.

És ezen erdei papír-anyag nem más, mint a cellulose.

De tulajdonképen mi is ezen cellulose, mely lassanként leszorítani kezdi a szegény emberek limlomjait a tudományok és irodák asztalairól?

Erre felelek.

Az összes növénytestek, mint az anatomia állítja, számalan apró szerves elemekből vannak összeszöve. Ezen szerves elemeket a fánál, melynek a törzs hosszával párhuzamosan haladnak, magyar nyelven rostoknak hívják, latinoson pedig (caedo-vágok, szeleterek) cellulák-nak.

„A farost legtöbbször orsó alaku, hosszában nyult két végén elhegyesedő sejtekből áll, melyeket külalakraiknál fogva nyelvényen a esik-halról helyesebben csiksejteknek nevezhetünk. Ezen sejteknek belseje üres s falai a körülmények szerint annyira megvastagodnak, hogy belül csak egészen kicsiny ür marad.“ (Szécsi erd. akadémia tanár és Thome-Borbás növénytanai ide vágó részei.)

Ezen rostok vagy sejtek képződései és átalakulásai a különböző fafemleknél az idő-és talajviszonyok különféle-ségei szerint más és más proceduran mennek át; kemény vagy lágyabb képződményeket alkotnak s így a fának puha vagy keménysége is általuk határoztatik.

Szakember hivatása körébe vág annak bonczolása, hogy mily vegytülkü elemekből kell lenni azon rostoknak (cellulae), melyekből a lombos vagy tülevelű fák teljes organismusa szövődik. Nekem csak az a ezélem, hogy a cellulákból mesterségesen előállított celluloséről (sejt — vagy rostpép) röviden egy kis ismertetést nyújtsak.

Mint előrebecsátottam minden fának alkotó elemeit a cellulák (rostok) képezik; így minden fából nyerhető cellulose (rost-pép).

De ipar és kereskedelmi czikké anyagául — különösen papirgyártásra — a tülevelű fákat használják, mert ezek

cellulából nyert pépek minden fánál erősebbek és szívósabbak.

A cellulose-pép előállítása szaktudósok szerint két módon eszközöltetik,

Az első az ugynevezett faköszörülés. Eszerint a tönkökre fűrészelt törzseket, függélyes szikban mozgó malomkőhöz szorítás által apró és finom rostokká köszörítlik, melyekből vizben való kitisztítás, rostálások, szítalások és kiszikkasztás által nyerik azon pépet (cellulose), mely oly sokféle papír és más ipar s kereskedelmi czikk anyagát képezi, s melynek előállításával Benceze erd. akad. tanár állítása szerint Európában mintegy 500 gyár foglalkozik s mintegy három millió mázsa fát dolgoz fel. Azonban az így nyert pépet nem annyira papír — mint inkább durvább gyarmányok, mint: képrámák, óradiszek stb készítettnek.

A második eljárás a vegyi vagy is chemiai. Ez a tulajdonképeni cellulose-gyártás, melyről bővebben megemlékezniem erdélyi erdőseégeinknek ily uton való kihasználása és értékesítése is követelik, valamint azon anyagi haszon is, mely ez uton különösen a szegény munkás osztályra háromlik.

Erdélyben is — a Fogaras megyében üzembelen levő cellulose-gyáron kívül — Tordán egy másodiknak felállítására engedélyeztetetik.

Hogy egészségügyileg mily befolyása lesz ennek Torda és környékére: ez ezélemon kívül esik. Itt csupán azt konstatalem, hogy, ha a hirtapilag említett egészségügyi differenciális esetleges veszélyek és felbredett aggodalmakat elhárítani sikertüendő: Torda nemesak egy újabb ipar és kereskedelmi telep székhelyévé válland, hanem közel és távol vidékére is annak anyagi előnyei megfizethetlen értékűek lesznek. Mert mind Tordán mind pedig vidékén, különösen pedig a havasokban sok erős munkásközé télenkedik nem lévén fér, hol szorgalmas munkásságát kifejtse. Midőn pedig egyrészt a havasokban folyó füzem száz és száz munkás anyagi helyzetén könnyít másrészt a havasok fenyőfáit feldolgozó gyár is egy biztos megélhetési göczponttá válik azok előtt, kik Torda és környéke táján azt eddig nélkülözve kellő munka-kör nélkül tehetetlen és ehező napszamosai valának a magyar hazának. — Azért igen olajtandó, hogy a gyár egészségügyi differenciái rendeztetnének úgy el, hogy a haszon, melyet a tervezett cellulose-gyár üzeme hajtana, vállalják mind Erdély, mind pedig különösen megyénk jóllétének előmozdítására s iparunk és kereskedelmünk nagyobb forgalmának emelésére.

E rövidke reflexio után a cellulose chemiai készítése-nek ismertetéséhez fogok.

„E ezélemből — mondja fent nevezett Benceze erd. tanár — a fa erre alkalmas vágó gépek segélyével apró, kozzka alaku darabokra vagdaltatván, egy gőzkazánba jönnek és erős natronluggal 10 atmosphära nyomás mellett 4 óra hosszat főzetnek. A főzés után, mely alkalommal a cellulose mellett levő, azt átható minden egyéb anyag feloldatik: a cellulose kimosatik és péppé átalakítatván, papírrá idomittatik és erre alkalmas szárító hengerekre felgombolyittatván, megszáritatik.“

Ujabbban a natronlug helyett kénessav használatos. Ezen újabb — Mitscherlich-féle — vegyítési eljárás ismertetését illetőleg utalok Szécsi Zs. erd. ak. tanár Erdőhasználatban című művének 144 lapjára, nehogy a subtilis chemiai üres elmélkedések unalmasokká legyenek a t. olvasó közönség

előtt. Hanem ezek helyett a közönséges író papíron kívül felemlíték egyetmást a cellulose gyártmányok közül. Így:

Ha pld. egy billiárd golyóit tekintjük, ezek bizony általában nem épen Indiának elefántjaiból valók, hanem imitációk celluloséból; Amerika akárhány vasutjának vágányai, kocsikerekei cellulose-gyártmányok; a patikából ismeretes Collodium szintén cellulose-készítmény; a derekalkjában cellulose-rostok kezdtek felváltani a lőszört; salicylsavval inggallérokat s eszimatálpokat kezdtek gyártani belőle; valamint a lögyapot vagyis pyroxilin is cellulosés gyártmányok stb. stb.

A Tordán tervbe vett cellulose-gyár hirlapilag szellettezett ügye alkalmából ezeket jónak véltem és alkalmoszerűnek összekompillálni a cellulose ipar és kereskedelmi értékének és feldolgozásának rövidke megismertetése céljából.

Kovács Gyárfás.

Az a pipa!

Én is felültem a zónára.

Gondolám: nem is lehet jó hazafi — a ki ebben a zónás világban — akarom mondani: országban otthon ül.

Igazán nem lehet!

Mert minden igaz honpolgárnak arra kell törekedni, hogy legalább most az egyszer — értem a zónát — a magyar kudarezot ne valjon.

Már pedig ezt a lepraktikusabban akkor érzük el, ha — kell vagy nem — utazunk.

A mint mondtam, én is felültem — helyesebben: — felállottam a gőzösre.

Egyelőre nem is bántam meg, mert ha egyéb hasznom nem is lett volna az utazásból, már az sem kutya, hogy a pipát egész lelkemből megutáltam.

Volt is okom rá; mert az az öreg ur, ki a zóna kellemetlenségét és keserűségét a pipa bódor füstjével akarta megédesíteni, annyi tiszteletre méltó czimet kapott, hogy fele is elég lett volna szegény öreg fejének; s annyi áldást mondotak azok a kedves piezi szájak a dohányra, hogy én ennek, esakis ennek tulajdonítom a szivarok irtózatosszóságát.

No, de az öreg ur mégis kedélyes ember volt; csak amugy szórt a jó vicceket, s az ártatlan adományokat.

Elbeszélte, hányszor esufolta meg őt — nem is számítva a mostani esetet — a pipa.

Elbeszélte, hogy volt neki egy majma, s annak ügyes kis házikója. Egyik alkalommal, pipászó mellett gyönyörködött az okos teremtésben, de hiába! az öreg ember még a gyönyörködésben is hamar elfárad, s így történt, hogy a dohányos zacskóval zsebében, pipával a szájában, a ketrecz mellett lévő széken elaludt. Erre a majom kinyújtá első lábát a drótok között, kiveszi a szájából a pipát, zsebéből a dohányos zacskót gyufatartót, és rágyújt. De a kezdő pipa — legyen bár az majom — felháborodik a szokatlan élvezettől. Így történt, hogy az öreg egyszerre csak arra ébred föl, hogy a majom bosszuságában, amugy rázza bozontos üstökét.

„Meg van még az a majom?“ kérdi hirtelen mindenki.
„Hát hogy ne volna! ő is most valahol zónázik“ feleli az öreg jókedvűen.

Erre a pipát méginkább megutáltam.

És mégis

Mert hogy visszatérjek a dologra, s hogy az igazat megmondjam, én biz' a csak haza zónáztam, egy kicsit vakációzni.

Otthon — régi szokás szerint — össze-vissza kutattam minden fiókot, hogy ugy van-e még, mint volt régen? hát kutatásaim közepett nagyszerű régiségre akadok!

Egy pipa, melyből a boldogult nagyapám vasárnaponként, apja pedig csak sátoros ünnepeken pipázott!

Ha megtudnák, hogy én hétfőnapon rágyújtottam, bujokban s bánatukban még egyszer meghalnának. . .

Hanem: „aut caesar, aut nihil.“ Zsinóros felsőmet rögtön felavattam pipázó kabáttá, s házi szőttes szalmakalapot tettem fejemre. S ami fő: gyönyörű szép szlíz dohánnyra akadtam, a mi a mai világban ritka dolog!

Csak egy baj volt, s ez tölem eredt.

Akkor még optimista valék. Hittem az emberekben: s addig hittem, s addig diecekedtem igazi magyar pipázással, míg a fináncok meglepének.

Jaj! — sohajtéek magamban — mig ezek mindent össze-vissza kutatnak, nem tudom mi lesz velem? Legalább is megszürtülök.

És ők egész komolyan veszik a dolgot. Kezdi a kutatást legelőül: benéznek a fűtőbe: megvizsgálják — de alaposan — a ruhaakasztót, még körülményesebben a széklábát; nó! aztán mit esinálnak a ládával, Isten mentsen!

Még a zárt is felbontják, hogy egy kis dohányport kapjanak. (Legyen szabad közbeszólnom: mindnyáian náthások voltak.) Már előre türelmetlenkedtem magamban: mi lesz az ágygyal? De szerenesérem vagy szerenesétlenségemre — én biz' a nem tudom — egyik szem-fülesebbnek eszébe jut, hogy azt a két koffert kellene megvizsgálni.

„Engedjenek meg, de az ellen már protestálok, hogy ezt a koffert, (s ezzel egyiket magamhoz szoritám) megvizsgálják. Minden egyebet törjenek össze, vigyék el minten portékámat, de hogy ebbe kutassanak, a világ összes kincsoért nem engedem meg!“

Nem engedem! a kules is elveszett, nem lehet felnyitani. Ott van a másik! Vigyék el azt. Itt van kulesa! nyissák fel, vizsgálják meg jól . . . a hogy tetszik!“ (Hogy a fináncok ne hallják meg, megsughatom, hogy most az egyszer nem beszéltem őszintén. Mit is tehettem én arról, hogy nem voltam náthás, s éreztem a sáfrán illatját, mely ebből a kofferből jött.)

„Csipd meg! — kiáltá a három esillagos — nincs kules? lesz majd nálunk lakatos.“

S vitték a féltett koffert, a nélkül, hogy a másikat megvizsgálták volna, pedig hogy biztattam őket. . . .

Alig érkezünk meg — mert nekem is memem kellett — a „pénzügyorségi hivatal“-ba, ott termett a lakatos, és önérzetes szakértelműséggel nyitogatja az odiosus orgazdát.

A szemekből kisugárzó remény megfizethetetlen, a várakozás a türelmetlenségig fokozódó, óh! de a csalódás föltött öröm — már mint részemről — leirhatatlan, midőn dohánylevek helyett: zsebkendők, ingek, s mindenféle egy-s

más fehéreműiek fordulnak ki, a mérgesen felnyitott dohánytartóból.

„Hát mi ez?” kérdik tőlem.

„Mint az urak látják! én magam se tudtam, mik legyek benne, más pakolta be azokat az én számomra.”

Mire haza érkeztem a másik koffert egy kiforrázták, hogy még hirmondónak sem maradt benne szemérmény portubák. Így róvám le én a tartozásomat. . . Á. B.

Kisebb közlemények.

Halotti beszéd.

Tartotta Balázs Ferencz IV. év. theolog. az elhalt Hatos Imre IV. év. theolog. sírjánál a fehérvári temetőben.

„Nekem életem a Krisztus,
s meghalnom nyereség.”

Ki az, ki a boldogság elrejtett kincsét a föld göröngyei között kutatja? Ki az, ki reményeinek, vágyainak teljét e földi lét esalfá terveire helyezi?

Hol itt az állandóság, hol a biztosíték?

Nézzetek e koporsót — egy ifju tetemei nyugosznak abban, egy ifju, ki telve reménnyel, szent buzgalommal igyekezett, hogy ezéjját, melyet maga elé tűzött, elérje, s szolgálva Isten — s az embereknek, rendeltetését betöltse. S ime, midőn már közel lenne a kitűzött pont, a vágy valószínű, — minden reményt, minden föltevést megsemmisít a halál kegyetlen fuvallata.

Mely a fájdalom, lesújtó a gondolat, mely e koporsó szemléletére támad . . .

Ha a derült ég hirtelen beborul, elkomorodunk, ha a viruló természet alkotásait kemény fagy éri, szomorúság érzete vesz erőt rajtunk, — de mit érezhetünk akkor, midőn egy ifju élet hervadását látjuk, olyan életét, mely felé örömmel tekintett az aggódó szülő, onnan várván öregségének támaszát — mely felé reménnyel nézett a gondos elüljáró, látván a törekvő igyekezetet, — mely felé szeretettel fordult a társak szeme, szerető barátok s testvérükre találván benne. . . .

A fájdalomtól mélyen lesújtva állunk e koporsó előtt, mely egy kedves halottat zár le örök nyugalomra. Szívünk bánattal teli, hisz sokat veszítünk. — Nem jött váratlanul a esapás, mert hisz a kegyetlen kör tünetei sejtetni engedék a vést; s mégis oly nehezen esik elhinnünk, hogy a szerető barát, a kedves pályatárs ki van ragadva körünkből — anynyira megszoktuk őt. Mig közöttünk volt, együtt reméltünk, együtt örültünk, együtt fűztük a jövő édes álmát, s együtt készültünk magasztos pályánkra, s epedve vártuk a pillanatot, melyben mint a hit felkent bajnokai szent örömmel léphetünk az Ur oltára elé. — S ime, most, midőn csak napok választanak el az ohajtva várt percztől, — igen most — sírodnál állunk, elhunyt kedves Pályatárs! — fájó kebellet, könnyes szemekkel nézünk utánad, ki már pályádat bevégzéd, s cézódát elérve, most az égből tekintesz felénk.

A szeretet, s a vágy egyesülhetni isteni Mestereddal, kinek táborába szegődttél, nem engedett soká várni, hanem felvitt az égi házába, hol a szentek s angyalok társaságában

élvezed azt, mi itt e földön nem volt osztályrészed — a boldogságot. Igen, mert „életed volt a Krisztus, s meghalnod nyereség.”

Életed volt Krisztus . . . Már jó anyád ölében tanultad szeretni, s tisztelni e nevet, s midőn az életre gondolni képes valál, egy vágy fogamzott meg lelkedben, s ez: Krisztusnak szolgálni, Krisztussal, s Krisztusért harezolni. S e magasztos példánykép lebegett szemed előtt szüntelen: Jézus szenvedésére való gondolat adott erőt s bátorúságot Hozzászengésed békés elviselésére; Krisztus volt életed minden vágya, minden óhaja, benne reméltél, benne bíztál, s benne nem is esalatkoztál, mert ő lett a te igen nagy jutalmad, mi azt esközlé, hogy meghalnod nyereség leve. Könnyen váltál meg így a földtől, nem húzott vissza semmi nehezék — annál könnyebben emelkedtél a mennyei hazába, hol tartós a béke, zavartalan a boldogság . . . Oly könnyen hunytad be szemed, egy tekintet az égre megenyhíté a válás fájó pillanatát.

— De mi szomorúan nézünk utánad, a fájdalom szünni nem akar, feljuló emléked könyet esal szemeknkbe, s ajkainkra e szavakat adja: miért is e rögtöni megválás? miért hagyttál el minket oly korán, elhunyt kedves Pályatárs?!

„Ha eseesemőt kísértünk örök nyugalomra, keblünk fájdalma lecsillapul, megnyugtató a gondolat, hogy meghalt, mielőtt élt volna; ha egy öreg halálára halljuk elhangzani a halálesengetyű végszavát, vigasztal és felemel az a tudat, hogy meghalt, mert élt: de midőn egy reményteljes ifjut, ki előtt nyitva állottak az élet kapui, sirba szállni látunk, akkor fájdalunk nagy”. Nem ide, e koporsó szük falai közé képzelünk mi téged, hanem egy küzdelmes élet esatasikjára, hol harezolva csak később nyerd el az örökkévalóság babérrját. Az igaz, most koporsód elfedé előlünk, s csak könyeink kísérnek sírodba, de mégis megnyugszunk az isteni gondviselés rendelkezésén, hiszen Istennek utjai kifürkészhetetlenek, megnyugszunk Isten akaratán, ki azért szőlített el közülünk, hogy jutalmad minél hamarább megadja.

Megnyugszunk annál is inkább, mert látandjuk szellemed a boldogok honában, honnan most örömtől sugárzó arcczal tekintve felénk azt izened, hogy ne sírjunk, ne fájlaljunk téged, mert te boldog vagy, örökre boldog. — Boldoggá tett hited, azzá szent meggyőződésed.

Mi volt életed itt a földön?

„Az asszonytól született ember rövid ideig élven, sok nyomorusággal telik el, — ki mint a virág, kinyílik és eltiporattik, elfut, mint az árnyék és sohasem marad ugyanazon állapotban.” Job. 14, 1—2 v. S te érezted ezt, de el nem esüggedél, mert tudtad, hogy e földön ninesen maradáno városunk, hogy előbb utóbb a földi öröm ép ugy, mint a szenvedés véget ér, mely után az örök élet áll be, meghozván áldását, minőt még szem nem látott, fül nem hallott. — Valásod sugallta ezt, s hited boldoggá tevé.

E tudat vigasztal fájdalunkban minket is; e tudat vigasztalja meg e keservükben fuldokló szülők, testvérek s rokonok szívét; a tudat, hogy túl a siron ismét meglátjuk egymást, adjon erőt a fájdalom elviselésére, melyet távozásod okoz. —

Lelked, hisszük, az égre szállt, testedet a föld ölének adjuk, melyből vétetett, magunknak csak emlékedet tartjuk meg, s mig e szent emlékezet ki nem hal belőlünk, te mindig velünk maradsz.

„Elmegyek, de ismét visszajövök, s magamhoz veszek titeket is, hogy ott legyetek ti is, a hol én vagyok.“ — E szavakat intézé az isteni Üdvözítő tanítványaihoz, midőn tőlük távozott. E szavakkal biztatjuk mi is magunk, midőn tőled búcsút veszünk, mert hisszük, mert reméljük, hogy eljövén ama nagy nap, melyen megszűnik a fájdalom, ismét meglátjuk egymást. — És most, ezen viszontlátás reményében, nyugalomra bocsátunk, elhunyt kedves Pályatárs! Legyen örök jutalmad az, kinek már itt a földön szolgálni akartál.

Békén nyugodjál hát esendes hű sírodban!

„Lengjen sírodon a békés édes álom angyala,
Jó barátid hű emléke legyen annak őrfala.“

Isten hozza!

— **Az alsófehérmegyei róm. kath. néptanítók** egyesülete Gyulafehérvárt folyó évi május hó 29-én tartott gyűlésének jegyzőkönyve.

Elnök: Veszely Károly.

Jegyző: Pongrácz János.

Jelen voltak: Bálint Károly apátkanonok, megyei tanfelügyelő és fehérvári plébános; Csathó Ferenc tövisi plébános; Sántha János m.-igeni pléb.; Gál Miklós türi lelkész; Blága János szász-sebesi lelkész; Benedek József káplán és főelemi hitoktató; Szeles Anaklét főelemi tanító egyháziak. Finta Albert, Chósz György gyulafehérvári főelemi tanítók; Lajos Sándor borbándi, Osváth Mózes szász-sebesi, Keresi Lajos m.-igeni, Koesis Lajos marosportusi és Kolombán Ágoston tövisi kántortanítók és Wachek Zsófia boiczai tanítónő; mint vendégek: Wartha Xavéri Ferenc egyházi és Schissl Vilmos világi.

Elnök az irgalmas növekedés kápolnájában tartott isteni tisztelet után örömet fejezvé ki a felett, hogy a tagok oly szép számban jelentek meg, egyszersmind hőrzelmű szavakban köszönetet mondván megyei tanfelügyelő ur ó ngának szíves megjelenéséért, a gyűlést megnyitja.

Először is tárgya fontosságánál fogva elővetetett a magyarországi III. egyetemes tanítógyűlés végrehajtó bizottságának a haza összes tanítóhoz a folyó évi aug. 20-ára Budapestre egybehívott IV. egyetemes gyűlés érdekében intézett felhívása, mely felolvastatása után tüzetes tárgyalás alá vétetvén, a következő határozat kelt:

Tekintettel arra, hogy a meghívó bizottság, felolvasott meghívójának tanúsága szerint, a múlt évi nagy-gyűlés azon határozatát, hogy az egyetemes gyűlésen minden hazai néptanító, tanítónő, a közművelődés szolgálatában álló bármely tanfőúr, sőt tanítványbarát is egyenlő joggal s egyenlő kötelezettséggel részt vehet, érvényesíteni kívánja, tehát ki lesz zárva az a lehetőség, hogy ottan megjelenő kath. tanítótársaink, kik hazánkban a tanítók többségét alkotják a szavazási joggal elüthessenek:

tekintettel továbbá arra, hogy ugyanazon bizottság arról gondoskodott, hogy az egyetemes gyűlésen megvitandó tételek között egy se legyen olyan, mely szenvedélyes vitát idézhette elő s a közgyűlés általánosan óhajtott sikerét veszélyeztetné;

tekintettel végre arra, hogy a végrehajtó bizottság gondoskodni fog a tagtársak részre augusztus hó 20-tól 24-ig tartó ingyen szállásokról és így a fővárosban töltendő néhány nap költsége tetemes nem leend:

az egyesület Püspök Ur ó nagyméltóságát, mint az er-

délyi róm. kath. néptanodák főtanhatóságát egy legalázatosb folyamodványban megkérendőnek határozza, miszerint egyesületünknek a IV. egyetemes tanítógyűlésen — jelentkező tagjai általi képviseltetését kegyesen megengedni méltóztatassék.

E kegyes engedély megnyerésének esetére a gyűlés a IV. egyet. tanítógyűlésen tárgyalásra kitűzött tiz kérdés tüzetes megbeszéléséhez fogván, azokról véleményét a következőkben állapítja meg:

1. A magyar nyelv tanítására vonatkozó eszmecserét és az ennek folytán keletkező megállapodásokkal való megismerkedést, minthogy egyesületünk csaknem valamennyi tagja a vegyesajku tanítványok oktatásának nehézségeivel küzd, igen is kívánatosnak tartja.

2. A tanítók szolgálati viszonyainak szabályozását vagy is szolgálati pramatikáját illetőleg, minthogy annak megállapítása az állami tanodákra nézve a törvényhozáshoz, az autonóm felekezeti iskolákra nézve pedig ezek főtanhatóságához tartozik, egyesületünk erre vonatkozó határozatok hozatalába nem bocsátkozik; de annak a kompetens helyeken való kérelmezését, hogy a tanító oklevele az érettségi bizonyítványval egyenértékűvé tétessék, azon okból, hogy a tanítványi helyzetének javítási céljából más pályát is választhasson, kívánatosnak tartja és pártolja.

3. A népiskolai tanterv módosítását azon irányban véli egyesületünk eszközöndőnek, hogy a tantárgyak a tanítványok túlterhelteése megszüntetése céljából a legszükségesebb elemi ismeretek oktatására redukáltassanak.

4. A népiskolai tankönyvek megírálásának kérdését olyannak tekintjük, mely a néptanítók körét szigoruan véve túlhaladja; egyébiránt az elől, ki az ily bírálatokra tehetséget és hivatást érez magában, az utat ezt tanlapjainkban megtenni, nyitva látja egyesületünk.

5. Az ötödik kérdéshez, (kötelező megyei tanítótestületek szervezése, az egyetemes tanítógyűlések állandósítása) arra célozván az, hogy a hitvallásos iskolák az állami iskolákkal egy kalap alá huzassanak, ez idő szerint nem szólhatunk.

6. A hatodik kérdés ránk nézve tárgyaltan, meglévéen autonóm tanhatóságaink.

7. A tanítók anyagi helyzetének javítását illetőleg az egyetemes tanítógyűlés minden oly javaslatát, mely célhoz vezet, szívesen veszi egyesületünk, egyébiránt a néptanítók anyagi helyzetének javítására nézve autonóm tanhatóságaiába helyzi bizalmát.

8. Az Eötvös-alapot, saját kath. segélyalapunk lelkes felkarolása mellett pártolandónak véleményezi egyesületünk.

Mindezek tüzetes megindoklására és az egyetemes tanítógyűlés végrehajtó bizottság elnökségéhez való felküldésére egy az elnök, jegyző és Finta Albert tagtárs személyeiből álló bizottság küldetik ki.

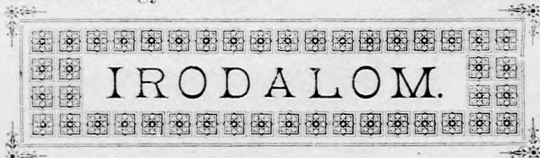
Óhajtsásképen kimondja a gyűlés: bár az indítványozók közül valaki az egyetemes tanítógyűlés becses figyelmét a methodika és az elméleti és gyakorlati oktatás különböző kérdéseinek a programjába való felvételére ilyenemű felolvasások tartására hívna fel; ezáltal azon szemrehányásnak, hogy az egyet. gyűlés törvényhozó testületül viselkedik, legsikerebben volna utja bevágya.

A többi tárgyak az idő előhaladta miatta jövő gyűlésre halasztatván az ülés Pongrácz János ügyes szavalásával bezáratott.

— **Vidéki levél.** Főtisztelendő Szerkesztő Ur! A „Közművelődés”-ben többször volt szerencsém a bolygói misszióról rövid értesítést adni, ugyan ezt teszem szíves engedelméből ez alkalommal, midőn salkői filiából az egyedül üdvözítő egyházunknak új tagjait bemutatom.

Ugyanis: Szentháromság vasárnapján volt az öröndetes ünnepély, midőn az ev. ref. vallásból megtért Takács Jánosnak öt tagból álló családját vettem át s avattam föl szent hitünk bajnokaivá; kik egész meghatottság közt tették kezeiket Jézus szent evangéliumára s lelkesedéssel mondták a vallás letételét alkalmi szent beszéd után a római katolikus hitről. —

Nehéz misszióban ezen gyakori megtérések adnak elegendő lelki erőt legszentebb hivatásom folytatására; mert itt is a természet imádók, a nép bolondítók fölítik hydra fejüket s a legjobb érzellemmel eltelt alárendeltjeiket gátolják szent vallásunk gyakorlásában. — *P. Karda István.*

— **„Áksziomák gyűjteménye.”** Köszönettel vettük Fülöp Alajos ezen című s lapunkban több alkalommal említett művének második javított kiadását. Az első kiadásra tett észrevételeket a szerző gondosan figyelembe vette, a kifogásoltakat vagy egészen elhagyta és újakat alkalmazott helyettők, vagy pedig lényegesen megváltoztatta. A szöveg terjedelme a régi. — 342 lap 2200 közleménnyel és hasznos indexxel; ára is a régi: 2 fjt vagy 8 intentio. Nyomatott Marosvásárhelyt; kapható a szerzőnél Nagy-Ernyén, u. n. Sáromberke.

— Előfizetési felhívás ily című munkára: **A magyar kath. alsópapság végrendekezési joga,** annak története, jelenlegi állapota, és a hagyatékok körüli eljárás. A munkának, mely f. év szeptember havában fog díszes kiállításban, körülbelül 16–17 ívnyi terjedelemben megjelenni, előfizetési ára bérmentes küldéssel 1 fjt 60 kr. Bolti ára 2 fjt lesz. Legézszerűbben előfizethetni utalványt, melyet legkésőbb június végeig kérnék nevemre megküldeni, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt tájékozhasam magam. Esztergom, 1890. május 15-én. Kiváló tisztelettel Kollányi Ferenc.

— Felhívás: **„A francia középiskolák multja és jelene”** című munka megrendelésére. A munka 16–17 ívnyi terjedelemben f. évi június hóban fog megjelenni. Megrendelési ára 1 fjt 80 kr. A megrendelések alóli könyvkereskedőhöz vagy a szerzőhöz (Budapest, I. ker., vár, Verbőczy-utca 3. sz.) címzendők. Budapest, 1890. máj. havában. Laupel R.-féle es. és kir. udv. könyvkereskedés (Wodianer F. és Fiai), Dr. Finácz Ernő m. kir. gymnasiumi igazgató.

— **Figyelmeztetés.** Az évi záró vizsgálatok közeledtével jutalom könyvül ajánljuk a szülők, iskola igazgatók és tanító urak figyelmébe az „Orangyal” című kitünően szerkesztett képes gyermeklaposkát. Az „Orangyal” minden két hétben jelenik meg s ára egész évre csak 80 kr. Megrendelhető Veninger Ernő tanítóképzőzelei igazgatójánál Győrött. — Ugyanott kapható az „Orangyal” III. és IV. évfolyama. Ara egy évfolyamnak füzve 60 kr., félévszonkötésben 80 kr. diszkötésben 1 fjt.

— **Jelentes.** Van szerencsém jeleníteni, illetve tudomására hozni a lelkészkedő és tanítással foglalkozó ft. papságnak, hogy munkám Deharbe-Tóthfalussy róm. kath. káté első fizete elhagyta a sajátot, s gyors egymásutánban követni fogja a II. és III. fizet. — a midőn is eddigi tisztelt előfizetőimnek egyszerre fog szétküldetni. Az egész munka, mely 30 íven a hitről, parancsokról és szentségekről szól, 8 intentio vagy 1 fjt 75 kr-ért alólirottnál megrendelhető füzve; kötve 10 intentio vagy 2 fjt 10 kr. portmentesen. Iskolában és szószószéken teljesen nélkülözhetlen, a mennyiben az egyes hitigazságok

nemesak szárazon, kérdések alakjában vannak előadva, — hanem minden kérdés 10, 15, vagy 20 soros magyarázattal van ellátva, úgy hogy a ki ezt tudja, nemesak bátran mehet iskolába mint kész hittelemző, hanem mint állandó szónok bármikor fellépni dogmatikus és morális beszédek tartására. Ami pedig a prosydánis vizsgálatot illeti, az e könyv nélkül könnyen és kellő sikerrel meg nem ejtethő. Szatmárt, 1890. május 30. Tóthfalussy Dániel.

— **A kath. hittezerjesztés lapjai** képes havi közlöny. IX. évfolyam 5 füz. Szerkesztő Nögeley I. Nagyvárad. Ara egész évre 3 forint.

— **„Egyetemes közoktatásügyi szemle”** II. évf. 9. és 10. sz. Szerkesztő Dr. Jancsó B. Budapest. Ara egész évre 4 fjt.

— **„Magyar Sion”** egyházirodalmi folyóirat. IV. évf. 4 füz. Szerkesztő Dr. Prohászka O. Dr. Walter Gy. Esztergom. Ara egész évre 6 fjt.

— **„Isten igéje”** szent beszédekben XV. évf. 6. füz. Szerkesztő Jagi Géza L. Esztergom. Ara egész évre 2 fjt.

— **„Katholikus Hitoktatás”** havi folyóirat a hitoktatás elméleti és gyakorlati művelésére. V. évf. 5. sz. Szerkesztő Fonyó P. Kalocsa. Ara egész évre 3 fjt.

— **„Borromaeus”** kath. hitközoklati havi folyóirat. IV. évf. 7. füz. Szerkesztő Horváth L. Győr. Ara egész évre 4 fjt.

— **„Ünnepi egyházi beszédek”** írta Babik József egri egyházmegyei áldozópap, tanítóképző tanár. A ft. egyházmegyei hatóság engedélyével. Eger 1890. 251. lap. Ara 1 fjt 60 kr. Lapunk következő számában fogjuk érdemlegesen ismertetni.

— **„A görög nyelv tanításának kérdése Magyarországon”** írta Dr. Fenyvessy Ferencz. Ara 1 fjt. Budapest. A mű három részre oszlik. Az elsőben tárgyalja a kérdés hazai történetét, a második rész a törvényjavaslat előkészítéséről szól. Végül a harmadik rész a kérdés fejtegetését tartalmazza. Magától értődik, hogy a görög nyelvnek kötelező tanítása ellen foglal állást; s ép ezért művét nem bővebben nem ismertetjük, sem pedig vele polemizálni sem szándékunk.

— **„Rövid Gazdaságtan”** írta Györfy János fővárosi tanító. A ministeri tanterv szoros szemelőtt tartásával írott kis munka igen alkalmas arra, hogy — különösen a falusi gyermek — az okos szerű gazdálkodással úgy elméletileg, mint gyakorlatilag megismerkedjék. Világos, könnyen megérthető és népies nyelven ismerteti az okos szerű gazdálkodás mindazon ágait, melyre a kisebb gazdának leginkább szüksége van. A csinos kiállítású és szép kiviteli illusztrációkkal ellátott könyv ára csak 10 krajczár. Buzarovits G. kiadása Esztergomban

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Hitélet.** Utnapján a székesegyházban az ünnepi, misét teljes segédlettel Ngos Dr. Barts Ferencz nagyprépost ur pontificálta. Mise után a vár terén tartott a fényes urnapi körmenet, a melyet szintén a nagyprépost ur végzett. Utnapján, mely a letelt ünnepnek a legmúltabb záradéka, az egyház valamennyi ünnep között a legfényesebb pompával üli. Krisztus testének és vérének ünnepét ugyan mindennap megüljük a misében s alapítottása évfordulóját is még külön megtartjuk Nagyesüttörtökön; de mindez az egyháznak már csak azért sem elegendő, mert Nagyesüttörtökön mely gyásza miatt nem tud kellőleg ünnepelni. Azért a 13. évszázótt kezdve még külön ünnepet rendelt el olyankorra, a mikor már a természet is megújult ifjúságának egész szépségét kifejtette, hogy méltó hódolattal fogadhassa az Urat, midőn felszentelt templomainkból az ő nagy templomába lép ki áldását osztani. És azon időtől fogva az Utnapja állandóan ott fénylik az egész katolikus világ ünnepének esodálatos változatos-sággal ékeskedő koronájában, mint egyik legdrágább kő-azon koronából, a mely Krisztus szeplőtelen szűz jegyesét oly annyira díszesíti. A templom a legszebb vi-

ragok, kellemes illatú fűvek és viruló zöldágakkal leggyönyörűbb kertté látszik mintegy átalakítva. A tér, a merre a körmenet elhalad a lehető legnagyobb pompával ékesítették fel. A papság és nép a tömjénfüst felhőiből napként kiragyogó esodálazódó titok iránti rendületlen hitének az ég és a föld előtt való ünnepélyes vallásában versenyre kel magával a külső természettel. Ugy senki sem tud ünnepelni, mint az egyház. És ez mindenütt így van minden esztendőben állandóan. Így volt nálunk is. A négy oltár közül, a melyek ékesítéséhez képeinket mi is oly szívesen engedték át, az első, melyet maga a székesegyház állított, szép volt; a második, melyet a szekerészkatona állított raktárunknál, még szebb; versenyzett vele a harmadik, a törvényszéke; de kétségkívül a legszebb volt a tüzéréké; az oltár háttere fegyverekből volt magasra felrakva, virágok és zöldágokon kívül különböző hadizászlókkal felékesítve, az oltár előtt négy piramis fegyverekből és fölötté egy nagy füzér virágok és zöldlevelekből. A három első oltárnál az evangéliumot latinul énekeltek, a negyediknél a két egyház egységének a kifejezésére Luka gör. szertartású pap a saját ritusa nyelvén énekelte. A körmenet alatt a székesegyház harangjai zugtak és a katonák zenekar játszott; mind a négy oltárnál az áldásadáskor a kivonult század katonaság, a melyet Tóth kapitány ur példányszerűleg vezényelt, üdvölvést adott, a melyre a zene katonáson a himnust játszott. Az oltári szentség körül a káptalani tagokon kívül még egy néhány pap is fel volt öltözve presbyteri ruhában; a clerus égő viaszgyertyát tartott kezében. Az egész körmenet alatt fehérbe öltözött két-két leányka kis kosarából rózsalevelet hintett a szentség elé; huszonnégy ilyen rózsás angyal volt az apácák által kétoldalt felállítva és a végén a kis ártatlanok kosaraikat mind kitrítették a szentélyben; kedves jelenségek voltak. A szentséget kísérte a város polgármestere és kapitánya, a törvényszék tagjai közül Korhaly és Guardazoni katolikus bírák és még Dr. Téry kir. közjegyző, a ki nem katolikus és mégis végigjelenvolt, mert úgy tudja, hogy királyának a vallását, ha nem is az ő saját vallása, ő is tisztelheti. A katonai helyőrségi tisztikar Zorich tábornok vezérlete alatt ugyan testületileg parádeban jelent meg a körmenet alatt, de a templomba nem ment be. A tanítványok fia és leány növendékei is mind részt vettek a körmenetben és ezenkívül még nagyszámu közönség, mert ilyenkor még a vidékről is szoktak bejöni. Az idő is kedvezően valóban fölséges szép ünnep volt. Mind a mise, mind a körmenet alatt az oltároknál a papnövendékek énekeltek. — A vidéken Szászsebesben, Aivinczen és Magyar-Igenben tartották ezen a nap a körmenetet, a mely utóbbi helyen Bálint Károly apátkanonok ur pontificált, és Sántha János plebános nagy szeretet-lakomát adott, a melyre innen a központból is többen jelentek meg. A vidéken a jövő vasárnap még Borbándon és Tövisen fogják nagy pompával tartani az Ürnapiját.

— **Vizsgarend.** A esiksomlyói rk. főgymnasiumban a folyó tanév végi nyilvános vizsgálatok a következő napokon és rendszerint fognak megtartani a gymn. VIII. osztály termében, illetőleg a rajzteremben: Május 31-én VIII. oszt. érettségi vizsgálat a hittanból. Junius 16-án Szóbeli érettségi vizsgálat. Junius 18-án V.—VII. osztály vizsgálat a hittan-történelem-bölcsészeti taneosortból. Junius 19-én I.—II. osztály a számtan geometriai taneosortból (a rajzteremben.) III.—IV. osztály a nyelvtani esortból (a VIII. osztály termében.) Junius 20. V.—VII. oszt. a nyelvtani esortból. Junius 21. I.—II. oszt. a nyelvtani esortból. III.—IV. oszt. a hittan történelmi esortból. Junius 23. V.—VII. oszt. a mennyiség természettudományi esortból. Junius 25. I.—II. a hittan földrajzi esortból. III.—IV. oszt. a föld-, természetrajz mennyiség-tani esortból. Junius 26. I.—VII. oszt. a torna, ének, zene és francia nyelvből. Junius 29. Záró ünnepély. Kelt a esiksomlyói rk. főgymnasium tanártestületének 1890. május 23-án tartott értekezletéből. Imets F. Jákó, igazgató.

— **Pályázat.** (11) A vágási róm. kath. segédkantortanítói állomás üresedésbe jöven, arra ezennel pályázat hirdettetik: — jövedelme a következő: a) 80 kl. őszi, 80 kl. tavaszi kepe és harangozó kéve ezim alatt. b) Oszpora mintegy 12 frt. c) Stola és harangozáslj 25 frt. d) Tandj mintegy 20 frt. e) Szentmüsből mintegy 5 frt. f) 20 terü kemény tüzi fa, ezen kívül rendes lakás konyha kerttel és szabad legeltetés. Egy sikeres év után jövedelme emelteni fog. Az irtó-vedelemért kötelességei a kantori teendőkben segédkezés, tanítás, harangozás és sekrestyési teendők. A pályázni ohajtok kellően felszerelt okmányait július hó 13-ig alulirt iskolaszéki elnökséghez nyújtják be. Vágás (Udvarhelymegye) 1890. május 29-én. Szöcs János, isk. sz. elnök.

— **Pályázat.** (12) Az Udvarhelymegye máréfalvi róm. kath. kántor-tanítói állomásra ezennel pályázat hirdettetik. Jövedelme a hitközségtől: 62 kalangya őszi, 65 klgya. tavasz gabona, 7 öl kemény tüzi fa, 30 veka rozs, 30 veka zab, 708 öl szántó, 6 katasteri hold s 91 öl rét, 1392 öl erdő, 20 frt. oszpora, 28 frt. stola, tandj 11 frt 55 kr., a tanítói alapból 5 frt 88 kr. a szt. József társulati alapból: 8 frt 20 kr. a szt. mise alapból 2 frt 77 kr. továbbá a faiskola kultivált része. Lakásában van 2 szoba, konyha, kamra, pince, gazdasági épületei kellő karban. A pályázók kellően felszerelt folyamodványait a lehető legrövidebb időn alulirtoz küldjék be és személyesen is jelentkezzenek. A megválasztott kántor egy próba év sikeres letelése után leendő véglegesen megerősítve. Máréfalván, 1890. június hó 2-án. Ráduly Lajos, isk. sz. elnök.

— **Pályázat.** (13) Az Udvarhelymegye máréfalvi róm. kath. segéd kántor tanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme terményekben 56 kalangya rozs, 64 klgya zab, két szekér szénát termő kaszáló, 26 veka rozs és 20 veka zab, 4 öl kemény tüzi fa, tandjiból: 24 frt 75 kr., szt. mise alapból 1 frt 70 kr. a szt. József társulattól 4 frt 23 kr. a tanítói alapból 5 frt 88 kr. stola 12 frt 20 kr. Oszpora 17 frt 4 kr. s a község pénztárából évenként 30 frt. Ezen kívül az iskola udvarával közvetlen szomszédságban van jókora nagyszámu veteményese, valamint a faiskola helyiségében is öt megillető része. Lakása az iskola helyiségében áll 1 szoba, 1 kamra és pinczéből. Pályázni kívánók a harangozó és sekrestyési teendők végzésére is kötelezetnek, s egyuttal fölhivatnak, hogy az üresedésben levő állomás mielőbbi betölthetése végett kellően felszerelt folyamodványait f. évi július hó 6-ig alulirtoz küldjék be, azon kötelező nyilatkozattal, hogy állomásukat iskolai évközben el nem hagyják. Máréfalván, 1890. június hó 2-án. Ráduly Lajos, isk. sz. elnök.

— **Sajtóhiba.** Lapunk múlt száma első cikkében hypotetic egyesülés van hypostatic helyett; a napiak között a nyilvános köszönetben régi frtos — régi frtos helyett, a mik nem fordulnának elő, ha a nyomdász épen kintszavak után szedhetne, de néha olyszövegek érkeznek be, hogy alig lehet olvasni.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PAL ISTVAN.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PÁL ANTAL, STRAUBERT ÖDON, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulaféhérvárt.